

Banadics
István

A DÉLALFÖLDI EFAG FATERMELÉSI LEHETŐSÉGEI

A Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság (DEFAG) a volt Békés megyei Állami Erdőgazdaság, valamint a Csongrád megyei Állami Erdőgazdaság, a Szegedi Falemezművek és a Ládaipari Vállalat szegedi telepének összevonásából — Szeged székhellyel — 1970. január 1-ével létesült. A Gazdaság 12 termelőegységben folytatja gazdálkodását:

Üzemek:

Falemezüzem	— Szeged
Fűrészüzem	— Szeged
Ládaüzem	— Szeged

Műszaki Erdészetek:

Sarkad—Remetei Műszaki Erdészet, Sarkad
Szegedi Műszaki Erdészet, Szeged

Erdészetek:

Ásotthalmi Erdészet — Ásotthalom	5 412 ha
Kisteleki Erdészet — Kistelek	4 659 ha
Mályvádi Erdészet — Gyula	3 767 ha
Mindszenti Erdészet — Mindszent	1 827 ha
Pósteleki Erdészet — Gerla	4 151 ha
Szegedi Erdészet — Szeged	2 239 ha
Vésztői Erdészet — Vésztő	3 443 ha
Összes terület:	25 498 ha
Állománnyal borított terület:	20 905 ha

FATERMESZTÉS

A DEFAG erdészeti működési területe Békés és Csongrád megyékre terjed ki. A VI. Nagyalföldi Erdőgazdasági tájcsoporthoz belül a 3. Nagykun — Hajdúhát; 4. Körösvidék; 5. Békési hát; 6. Csanádi hát; 7. Tisza, Bodrog, Sajó, Hernád és Maros hullámtér; 8. Duna—Tisza-közi homokhát, illetve ezek valamelyik tájrészletéhez tartozó erdőgazdasági tájba sorolhatók be a gazdálkodásba alá eső területek.

A felsorolt tájakban (-részletekben) előforduló termőhelyeken a következő talajok találhatók:

- váztalajok
— futóhomok
— gyengén humuszos homok

üledék és hordalék talajok

— gyengén humuszos öntéstalajok

csernozjom talajok

- kilúgozott csernozjom talajok
- mészlepedékes csernozjom talajok
- réti csernozjom talajok
- csernozjom jellegű homok talajok

szikes talajok

- szoloncsák talajok
- szoloncsák — szolonyec talajok
- réti szolonyec talajok
- sztyeppesedő réti szolonyec
- másodlagosan szikes talajok

réti talajok

- réti talajok
- mélyben sós réti talajok
- szoloncsákos réti talajok
- szolonyeces réti talajok
- réti öntéstalajok
- lápos réti talajok.

1. táblázat

Fafaj megoszlás

	Fatömeg szerint		Terület szerint	
	m ³	%	ha	%
Kocsányostölgy, mag	444 085	23	5 903	28
sarj	11 776	1	129	1
Cser, mag	97 508	5	516	3
sarj	19 332	1	120	1
Gyertyán, mag	108	—	3	—
Magaskóris, mag-sarj	80 866	4	996	4
Akác, mag	206 634	10	2 228	11
sarj	156 614	8	2 109	11
Szil, mag-sarj	10 584	1	210	1
Juhar, mag-sarj	13 080	1	333	2
Egyéb kemény, mag-sarj	30 884	2	604	3
Hárs, mag-sarj	228	—	14	—
Éger, mag-sarj	373	—	5	—
Nemesnyár, mag-sarj	328 211	17	2 557	11
Hazainyár, mag-sarj	260 175	13	1 929	9
Fűzek, mag-sarj	37 367	2	325	2
Nyír, mag-sarj	43	—	3	—
Egyéb lágú, mag-sarj	255	—	—	—
Fenyő (Ef. Ff.) mag-sarj	246 362	12	2 791	12
Feketedió, mag-sarj	6 495	—	119	1
Gyümölcs, mag-sarj	47	—	1	—
Összesen ..	1 951 027	100	20 905	100

Korosztály megoszlás

	Fatömeg szerint		Terület szerint	
	m ³	%	ha	%
1—10 év	144 569	8	6 637	32
11—20 év	547 524	28	6 586	31
21—30 év	454 427	23	3 613	17
31—40 év	399 856	21	2 412	12
41—60 év	335 948	17	1 393	7
61—80 év	68 124	3	260	1
81—100 év	579	—	4	—
Összesen ..	1 951 027	100	20 905	100

A termesztett és termesztendő fafajok — fő és töltelék fafajok — a gazdasági kihatások figyelembevételével a következők:

fő fafajok: 1. kocsányostölgy; 2. cser (csökkentett mértékben); 3. akác (csökkentett mértékben); 4. nemesnyár; 5. hazainyár; 6. erdeifenyő; 7. feketefenyő;

töltelék fafajok: 1. magaskóris; 2. amerikai kóris; 3. vénic szil; 4. mezei szil; 5. mezei juhar; 6. egyéb juharok; 7. hársak; 8. egyéb kemény és lágy fafajok.

A fő fafaj általában 70—80%-ban, a töltelék fafajok 30—20%-ban kerülnek az állományba, elegyként.

A fafajok között — a terület 29%-ában, a fatömeg 24%-ában — a legnagyobb súllyal a kocsányostölgy szerepel. Ennek mértékét célszerűen tartani kívánja a Gazdaság, sőt 2—3%-kal növelni is szándékozik. A lehetőség elsősorban a nagyobb kötöttségű termőhelyeken kínálkozik. A nyárak területi aránya a távlati célkitűzéseknek általában megfelelő. Inkább bővülni, mint csökkenni tervezi a Gazdaság. A cser kb. 3%-os területét termőhelyileg indokolt fenntartani, sőt a szélsőségesen száraz termőhelyű, kötött talajokon növelni lenne célzerű területét. Sajnos az „új erdőművelési egységárák” a cser esetében nem jelentenek ösztönzést.

Az akác területi aránya magas és ezen belül a sarj eredetű különösképpen. A Duna—Tisza közén, a homoki termőhelyeken indokoltan kerül e fafaj fokozatosan lecserélésre. A cserét a hazai fenyők (erdei- és fekete) javára kell elvégezni. Ezáltal a fenyőállományok területe lényegesen nő.

A 2. táblázatból látható, hogy az összes erdőterület 63%-a az 1—20 éves korosztályokba tartozik. Ennek következtében a DEFAG állományainak nagy része a nevelővágások időszakában van. Az üzemtervekben kimutatott 117 ezer m³ folyónövedék ugyan kitermelhető, azonban ezzel a lehetőséggel még nem élt a Gazdaság. A nyárasok véghasználataának előírt fokozásával lehetséges a termelésbővítést a növedék mértékéig fokozni. Természetesen a piacutatás függvényében következnek be a termelés fokozása.

FAKITERMELÉS

A kitermelt fatömeg választék megoszlását a 3. táblázat mutatja.

A fűrészrönk hányad igen alacsony, csupán 12%. Növelése nem lehetséges, mivel az állományviszonyok ezt nem engedik meg. A kitermelt fatömeg leg-

nagyobb hányada fagyártmányfa, 28⁰/₀. A fagyártmány alapanyagot lehet növelni a bányafa csökkentésével, továbbá az 5700 m³-es papírfa saját üzemben való felhasználása útján.

3. táblázat

A kitermelés választék-megoszlása

	m ³	%
Fűrészrönk		
Tölgy	750	
Akác	450	
Kóris	50	
Szil	50	
Juhar	10	
Feketedió	40	
Nemesnyár	1 350	
Hazainyár	2 000	
Összesen	4 700	12
Állványfa	2 000	5
Bányafa	3 000	8
Pillérfa	1 050	3
Bányadorong	1 700	4
Papírfa	5 700	14
Fagyártmányfa	11 200	28
Rúdfa	650	1
Kivágás	1 100	1
Karámfa	800	1
Épületfa	400	1
Gömbfa	7 100	18
Egyéb iparifa (oszlop)	800	1
Iparifa összesen . . .	40 200	45
Vastag tűzifa	28 500	30
Vékony tűzifa	21 300	25
Mindösszesen . .	90 000	100

A kitermelés fafajonkénti átlagos megoszlása is mutat eligazodást arra, hogy milyen feldolgozási lehetőség kínálkozik:

Kocsányostölgy	8 000 m ³
Cser	1 000 m ³
Akác	26 000 m ³
Magaskóris	600 m ³
Szil	300 m ³
Juhar	100 m ³
Feketedió	300 m ³
Egyéb kemény	2 700 m ³
Nemesnyár	15 000 m ³
Hazainyár	14 000 m ³
Egyéb lágý	3 000 m ³
Erdei és feketefenyő	10 000 m ³
Fafaj nélküli	9 000 m ³
Összes nettó:	90 000 m ³

A fentiekben felsorolt fafajok kitermelési lehetősége — a fafaj és korosztály táblázat alapján megállapítható —, tartamosan adott, az előzőekben említett nyár kitermelés növelése mellett.

FAFELDOLGOZÁS

Gazdaságunk sajátosságánál fogva foglalkozik hagyományos fafeldolgozással, azaz fagyártmánytermeléssel és speciális fafeldolgozással.

Összes felhasználás fafeldolgozásra:

	1969 év	1970 év	1971 év
Rönk	m ³ 94 348	88 540	77 714
Fafeldolgozási alapanyag	m ³ 8 424	8 395	9 681
Egyéb választék	m ³ 5 967	5 865	3 487
Összesen:	m ³ 108 744	102 800	90 882
Üzemek felhasználása átlag (év)			88 602 m ³
Erdészetek felhasználása átlag (év)			12 200 m ³
Összesen:			100 802 m ³

A falemezüzem, fűrészüzem és ládaüzem — az üzemek — profilja, választék termelése adott, az erdészetek fagyártmánytermelési profilját kell alakítani a termőhely adta lehetőségek folytán megtermelt faanyagoknak megfelelően Ennek alapján négy körzet alakítható ki:

Első körzet

Asotthalom 25 000—30 000 m³ kitermelés
fagyártmányfeldolgozási lehetőség 4000—6000 m³

Második körzet

Kistelek 17 000—20 000 m³ kitermelés
fagyártmányfeldolgozási lehetőség 2000—3000 m³

Harmadik körzet

Mindszent	13 000—14 000 m ³	
Szeged	5 000— 6 000 m ³	
Összesen:	18 000—20 000 m ³ kitermelés	fagyártmányfeldolgozási lehetőség 2000—3000 m ³

Negyedik körzet

Póstelek	8 000— 9 000 m ³	
Mályvád	9 000—10 000 m ³	
Vésztő	5 000— 6 000 m ³	
Összesen:	22 000—25 000 m ³ kitermelés	fagyártmányfeldolgozási lehetőség 3000—4000 m ³

A jelenlegi technológia mellett 11 000—16 000 m³ fafeldolgozási lehetőség kínálkozik. Természetesen lehetne növelni a saját üzemek jelenlegi 6000—7000 m³-es saját anyagfelhasználását legalább kétszeresére, vagy háromszorosára.

KÖVETKEZTETÉSEK

A DEFAG fatermesztési lehetőségei igen korlátozottak. Erdő számára szélsőséges a termőhely, területben is igen kicsi az élőfakészlet növelésének lehetősége. A meglévő fafajpolitika követése mellett a közgazdasági szabályzók figyelembevételével lehet növelni az élőfakészletet az akác rovására, a kocsányostölgy és a fenyők (erdei és fekete) javára.

A fakitermelés során adódó választékot a fafeldolgozás körének bővítésével, a piaci lehetőségek maximális kihasználásával lehet fokozni az iparifa kihozatal érdekében. A gazdaságnak abba az irányba kell törekednie, hogy a területén megtermesztett fatömeget lehetőleg saját maga dolgozza fel. Ennek érdekében a fafeldolgozó üzemek fejlesztése mellett a javasolt körzetek fagyártmány üzemait is el kell látni korszerű gépekkel, eszközökkel.

Banadić I.: ВОЗМОЖНОСТИ ЗАГОТОВКИ ЛЕСА В ЛЕСНОМ И ДЕРЕВООПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕМ ХОЗЯЙСТВЕ ЮЖНО-ВЕНГЕРСКОЙ РАВИНЫ

Лесное и деревоперерабатывающее хозяйство Южно-венгерской равнины ведет хозяйство на общей площади 25 498 га. В состав хозяйства входят три цеха по переработке древесины, две технических станции и семь лесничеств. Запас древесины — 2 млн. м³, до 63 % это 1—20-летние древостои, текущий прирост — 117 тыс. м³, ежегодно можно заготовить круглым счетом 100 тыс. м³. Имеется возможность на переработку такого же количества древесины в среднем за год, но эта možnost за счет своей древесины используется только до 18—20 тыс. м³, остальная часть древесины покупается.

Banadić, I.: THE POSSIBILITIES FOR WOOD PRODUCTION IN THE STATE FOREST ENTERPRISE OF DÉLALFÖLD

The area of the State Forest Enterprise of Délalföld covers 25498 hectares. It has three timber processing factories, two technical stations and seven forest districts. It has very bad sites with very low productivity. The growing stock is 2 million m³, of which 63 percent are between 1—20 years. The current increment is 117 000 m³, the falling is about 100 000 m³. The timber processing capacity is the same, but the enterprise has not enough timber of his own for the processing, so they have to buy the most.

(Folytatás a 272. oldalról)

vágásforduló néhány évnél hosszabb, akkor gyakori gyéritéseket kell végezni, de ezek általában sablonos megoldásúak, könnyen gépesíthetők.

Milyen hosszú legyen hát ez a mini-vágásforduló? Ha a termesztési cél rostfa, akkor 2—5 év, ha forgácslapfa vagy papírfa, akkor 6—15 év, ha pedig fűrész- vagy lemezipari rönk, akkor 15—30 év.

Az új eljárásához Schreiner a következő fafajokat ajánlja: Lombosok közül: Nyárhibridek, továbbá a *Populus deltoides*, *P. tremuloides*, *P. grandidentata*, aztán a cukorjuhar (*Acer saccharinum*), platán (*Platanus occidentalis*), fehérnyír (*Betula papyrifera*), sárganyír (*B. alleghaniensis*), nyárlevelű nyír (*B. populifolia*), vöröstölgy, kései meggy, *Prunus pensylvanica*, feketefűz (*Salix nigra*), vörös juhar, (*Acer rubrum*), mézgás éger, bálványfa. Fenyők közül: sima- és erdei-, luc- és banksfenyő, *Pinus resinosa*, *P. densiflora*, *Larix leptolepis*, *L. x eurolepis*, *Picea glauca*, *Abies balsamea*. Ezek közül egyesek (*Betula populifolia*, *Prunus pensylvanica*) csak egészen rövid vágáskorig tarthatók fenn, a többiek — a nyárok is — mind a három célválaszték-állomány kialakítására alkalmasak.

Schreiner főleg a nyárasok jelentőségét hangoztatja. Szerinte az amerikai farost és papíripari szakemberek véleménye megegyezik a következőkben: 1. Nyárasokat 2—3 éves vágásfordulóval is lehet kezelni s ezáltal az egységnyi terület hozama is maximális. 2. Az „aratás” gépi megoldása még nem megfelelő. 3. A megtelepített nyáras levágása után sarjaztatásos üzemmóddal is kezelhető. 4. A gyomok elleni védekezést a levágást követő első évben egyszer, esetleg kétszer kell végrehajtani, további ápolás nem szükséges.

Egyelőre még nehézséget okoz az, hogy a kérget nem tudják a vékony anyagról gazdaságosan eltávolítani. Schreiner szerint ezt a folyamatot a fa feldolgozási folyamataiba kellene beiktatni, nem pedig előzetes kérgezést végezni.

(Ref.: dr. Szodfridt I.)